

Simmes

Antikvarisk kontroll vid revetering med lerbruk

Storbyn 1:20
Färila socken
Ljusdals kommun
Hälsingland
1999–2004

Elsa Röing

Länsmuseet Gävleborgs rapportserie

Rapportserien innefattar rapporter inom länsmuseets verksamhetsområden arkeologi, bebyggelsehistoria, byggnadsvård, kulturmiljövård, etnologi, konst- och kulturhistoria.

Rapporter, böcker och mycket annat kan Du köpa i länsmuseets butik, beställa på tfn 026-65 56 35 eller e-post butiken@xlm.se

Länsmuseet Gävleborg
Box 746, 801 28 Gävle
Telefon 026-65 56 00
Fax 026-65 56 29
butiken@xlm.se
www.lansmuseetgavleborg.se

LÄNSMUSEET GÄVLEBORG

Simmes

Antikvarisk kontroll vid revetering med lerbruk

Storbyn 1:20
Färila socken
Ljusdals kommun
Hälsingland
1999–2004

Rapport 2006:02
Elsa Röing

LÄNSMUSEET GÄVLEBORG

Utgivning och distribution:

Länsmuseet Gävleborg

Box 746, 801 28 Gävle

Telefon 026-65 56 00

Fax 026-65 56 29

© Länsmuseet Gävleborg 2006

Omslagsbild: Den nyrustade gammelbyggningen på Simmes. Dg 04-3361.

Foto Elsa Röing, Länsmuseet Gävleborg 2004.

Allmänt kartmaterial från Lantmäteriverket. Medgivande 96.0419

ISSN 0281-3181

Kopiering: Länsmuseet Gävleborg

INNEHÅLL

Inledning	5
Historik.....	5
Revetering med lerbruk	7
Kulturhistorisk värdering.....	9
Målsättning och metod	9
Utförda arbeten	9
Stomme	9
Brokvist.....	12
Fönster.....	12
Takomläggning	14
Fasad.....	14
Utvärdering.....	17
Sammanfattning.....	17
Administrativa uppgifter	18
Referenser	18
Fotnoter	18
Förteckning över bilagor	19

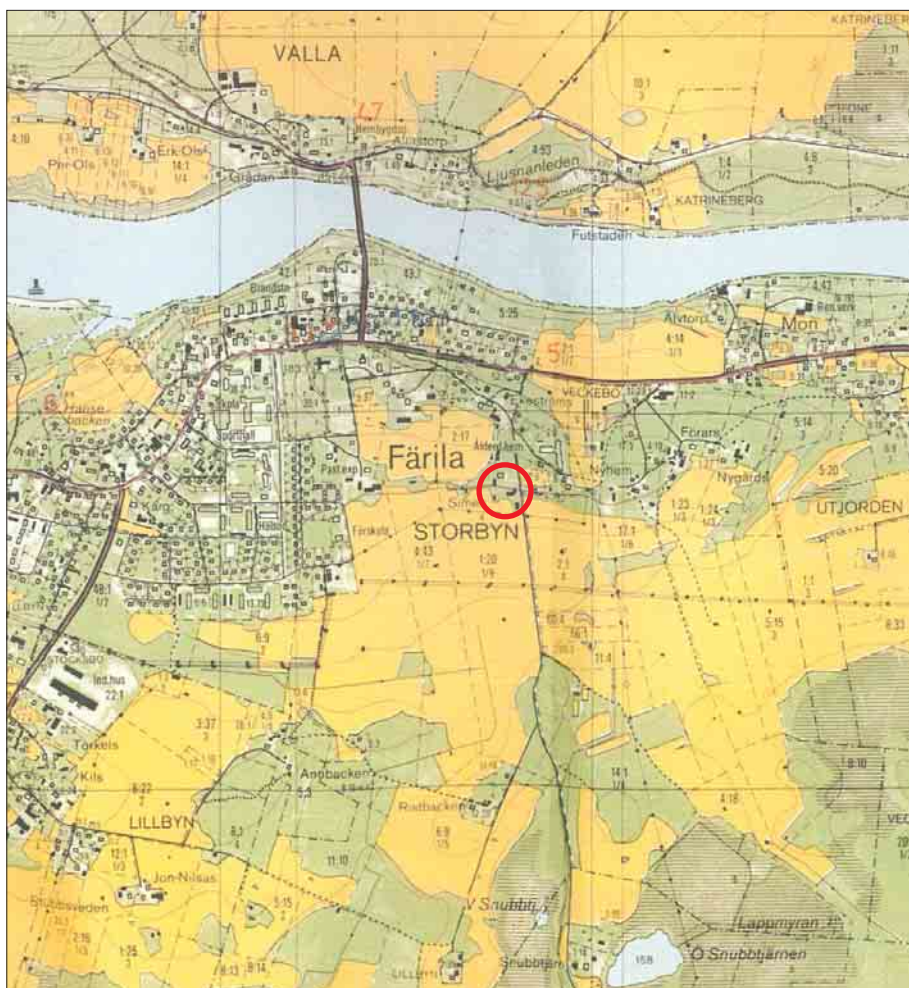

Bild 1. Utdrag ur Gula kartan (16F:08) det aktuella området markerat.

INLEDNING

Gården Simmes i Storbyn är placerad sydöst om Färila kyrka i ett jordbrukslandskap som tränger in i tätorten och ger området en helhetskaraktär av uppodlad dalgång. Idag består gården av ett moderniserat bostadshus från 1800-talets andra hälft, en gammelbyggnad från omkring 1800 med förstukvist av Ovanåkersmodell, samt ekonomibyggnader som ladugård, loge och härbren.¹

Under åren 1999–2004 har gammelbyggnaden på gården rustats. Arbetena har omfattat timmerlagningar, revetering med lerbruk av fasad, återmontering av brokvist, fönsterrenovering och omläggning av tak.

Arbetena bekostades av ägaren med hjälp av byggnadsvårdsbidrag från Länsstyrelsen Gävleborg. Omläggningen av tak utfördes dock utanför ramen för detta bidrag. Arbetena utfördes av Öhmans Bygg AB enligt beslut från Länsstyrelsen Gävleborg (Dnr 222-7294-99 och Dnr 434-3483-02). Färgdokumentation av byggnaden har utförts av konservator Per Mattsson.

Antikvarisk kontroll utfördes av Länsmuseet Gävleborg genom antikvarie Elsa Röing.

Bild 2. Gammelbyggnaden på Simmes före upprustning. Foto Elsa Röing, Länsmuseet Gävleborg 1999. S 00-11:1.

HISTORIK

På storskifteskartan över Storbyn från 1781 bestod byn av ett drygt tiotal gårdar. Bykärnan låg strax nordväst om kyrkan och bestod av fem gårdar. Övriga gårdar låg utspridda söder om kyrkan och hade förhållandevis enskilda lägen. Gården Simmes finns med på denna karta och har samma placering som idag. En hussymbol markerar tomten, men det finns inga uppgifter om vilka byggnader som fanns på gården. Vid den här tiden ägdes gården av bonden Anders Simsson. Kanske var det från honom som gården har fått sitt namn. Till gården hörde också en fåbod i Ros skjölen.²

Laga skiftet genomfördes i Storbyn mellan åren 1905 och 1908. På denna karta finns gårdens byggnader utmärkta, bland annat de båda bostadshusen som

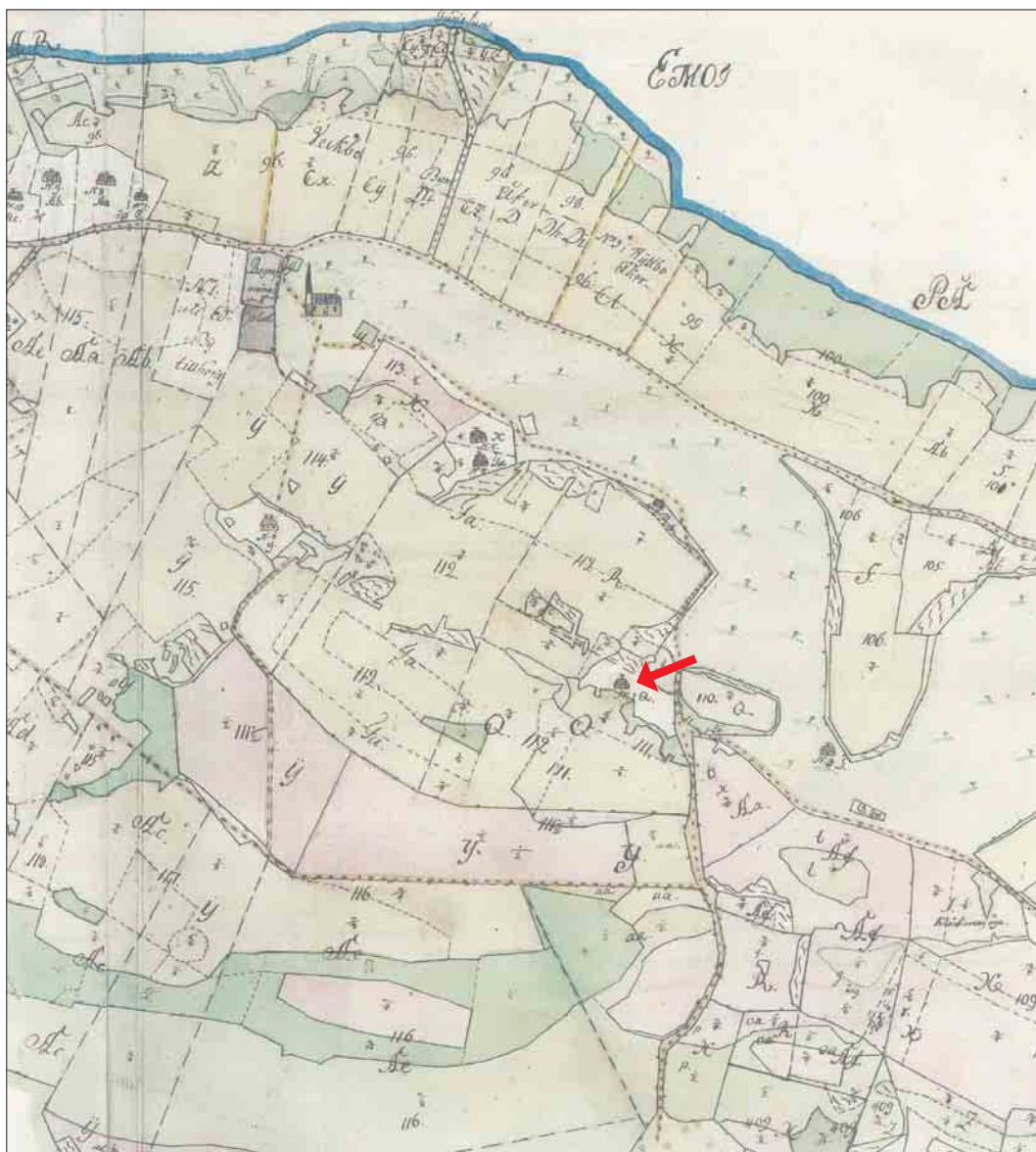

Bild 3. Gården Simmes (No. Q), storskifteskartan 1781. LMV V12-5:2.

finns bevarade idag, samt ladugård och loge. Vid detta tillfälle ägdes gården av Iggesunds bruk.³

Mangårdsbyggnaden på gården har i en inventering daterats till 1871, genom en inskription i källaren. 1970–71 försågs huset med en utbyggnad åt öster. Samtidigt moderniserades byggnaden invändigt.⁴

Gammelbyggnaden användes som sommarbostad till 1954. Rummet i södra delen av byggnaden har använts som bagarstuga, men idag är murstocken uttriven. I mitten av byggnaden finns det rester efter vad som kan ha varit ett portluder. Detta syntes tydligt före upprustningen. Runt fönstret till vänster om brokvisten bestod fasaden av stående plankor istället för av timmer, vilket tyder på att det funnits en öppning där tidigare. Putsen på denna yta var också slagen på spräckpanel, medan den på övriga byggnaden var slagen på träpluggar. I mel-lankammaren finns bröstpaneler och en rörspis samt äldre tapeter i dåligt skick. I det norra rummet finns bevarade målningar av 1700-talstyp med växtorna-mentik och bibelord. Eventuellt är dessa målningar flyttade till byggnaden.⁵

Idag är gården Simmes i privat ägo. Den består av byggnader med karaktär från 1800-talet och 1900-talets första del. Jordbruket är nedlagt sedan länge.

Bild 4. Spår efter det gamla portlidret. Foto Mimmi Göllas, Länsmuseet Gävleborg 1999. K 99-857.

REVETERING MED LERBRUK

Att revetera trähus med kalk- eller lerbruk är en metod som idag är i stort sett bortglömd. Fram till 1800-talets slut var det dock en metod som tillämpades ofta. Revetering var från början ett sätt att höja statusen på en träbyggnad. Kunskapen om reveteringstekniken spreds under 1700- och 1800-talen genom olika upplysnings- och propagandaskrifter. Man har även reveterat byggnader med lerbruk invändigt.

I Gävleborgs län verkar lerbruket ha varit allena rådande fram till 1800-talets slut. Underlaget för bruket var ofta träpliggar satta med tätt mellanrum över timmerfasaden. Först vid slutet av 1800-talet började man revetera med enbart kalkbruk på modernare underlag som vassmatta och hönsnät. På landsbygden dröjde sig lerbruket kvar längre eftersom leran ofta kunde hämtas gratis på platsen medan kalkbruket var dyrt att köpa.

Under 1900-talet upphörde användningen av lerbruk och kunskapen om tekniken glömdes bort. Tekniken var folklig och det finns knappast några recept eller metodbeskrivningar i äldre handböcker eller propaganda-skrifter. Ett fåtal byggnader med fasader reveterade med lerbruk finns dock bevarade idag, och på dessa byggnader kan tekniken studeras. Gammel-byggnaden på Simmes är en av dessa byggnader.⁶

Bild 5. Norra stugan med väggmålningar. Foto Elsa Röing, Läns museet Gävleborg 2004. Dg 04-3373.

Bild 6. Brokvisten av Ovanåkersmodell. Foto Elsa Röing, Läns museet Gävleborg 2000. Diabild.

KULTURHISTORISK VÄRDERING

Gammelbyggningen på gården Simmes är förhållandevis oförändrad sedan byggnadstiden, både till det yttre och till det inre. Utvändigt finns den gamla brokvisten kvar, liksom det för vår tid ovanliga fasadmaterialet. Fönster och dörrar är original. Invändigt finns snickerier bevarade, liksom målningar av 1700-talstyp i den norra stugan. Underhållet är eftersatt, men eftersom byggnaden är så pass oförändrad har den ett byggnadshistoriskt värde som bör bevaras. Både brokvisten och målningarna av 1700-talskaraktär har också ett visst konstnärligt värde. Dessutom är det mycket ovanligt att hitta en brokvist av Ovanåkersmodell i Färila socken.

Det som gör gammelbyggningen på Simmes mest intressant är dock det ovanliga fasadmaterialet, lerbruk på timmerstomme. Detta fasadmaterial är idag mycket sällsynt och det finns få byggnader bevarade där denna teknik kan studeras. Detta gör att byggnaden har ett stort byggnadsteknik-historiskt värde.

Gårdsmiljön består av byggnader med ganska spridd placering. Detta gör att man inte upplever byggnadernas sammanhang som speciellt starkt. Mangårdsbyggnaden är också moderniserad under 1970-talet. Gårdsmiljön som helhet är därmed av underordnad kulturhistorisk betydelse.

MÅLSÄTTNING OCH METOD

Den huvudsakliga målsättningen med denna upprustning har varit att skaffa sig kunskap om och kunna bevara den med lerbruk reveterade fasaden på gammelbyggningen. Lerbruket på byggnaden har analyserats för en bedömning av innehåll och sammansättning. Därefter har ett nytt bruk blandats med så lika egenskaper som möjligt. Bruket har också påförts fasaden med hjälp av äldre hantverksteknik, som speciellt studerats för detta ändamål. Den befintliga byggnaden har varit utgångspunkt för såväl materialsammansättning som hantverksmetoder. Så mycket som möjligt av det befintliga bruket skulle bevaras. Som referensobjekt har Hanebo tiondebod och Högbergs på Hammarn använts. Dessa två byggnader reveterades med lerbruk 1996 och 1997 och Erik Andersson, som utfört arbetena med revetering på Simmes, deltog vid reveteringen av Högbergs på Hammarn. Hans tidigare erfarenheter har kommit till stor nytta i detta projekt.

UTFÖRDA ARBETEN

Stomme

Byggnadens timmerstomme uppvisade stora skador och har därför åtgärdats. För att timmerlagningarna skulle kunna genomföras utan att äldre väggmålningar och tapeter kom till skada avlägsnades dessa tillfälligt av konservator Per Mattsson. I norra stugan lossades målningarna på den norra gaveln. De rullades upp och fästes som en rulle under innertaket, och rullades sedan ned och fästes tillbaka då timmerlagningarna var avslutade. I förstukammaren var tapeten mot ytterväggen skadad och i mycket dåligt skick. Den fördes därför åt sidan och

Bild 7. Timmer och fönsterlagningar. Foto Elsa Röing, Länsmuseet Gävleborg 2000. Diabild.

skars sedan bort. För att återställa och restaurera tapeten krävdes omfattande konservatorsinsatser, som ej rymdes inom detta projekt.

På södra gaveln (fasad B) ⁷ buktade timret ut något på övervåningen. Eventuellt kunde skadan bero på att innergolvet spände mot väggen. För att kontrollera detta togs golvet upp. Det konstaterades dock att skadan ej berodde på detta, och därefter lades golvet tillbaka som det tidigare legat. Den buktande timmerväggen åtgärdades ej.

Lagningar vägg A

Syllen har bytts ut till höger om dörren. På den äldre syllstocken fanns ett igen-satt skurhål. Ett likadant skurhål togs upp på den nya syllstocken. Hålet sattes dock igen innan lerklining påfördes. Ovanför fönster A1 har en timmerlagning utförts. Mot den södra knuten (A/B) har syllen lagats med halvsulning, medan A2, A3 och A4 har bytts ut. Stocken ovanför fönster A:F3 har lagats med halvsulning. En ny fotbräda har tillverkats.

Lagningar vägg B

Grundens panel har kompletterats. Den nya panelen är utförd lika befintlig och har handhyvlat yta. En ny fotbräda har tillverkats.

Lagningar vägg C

Grundens panel har kompletterats. Den nya panelen är utförd lika befintlig, som på denna sida var av ramsågad furu. $\frac{3}{4}$ av fotbrädan är nytillverkad, men den södra biten har bevarats. Runt fönster C:F2 var det omfattande timmerskador, som har åtgärdats. Vid fönstret har stock C7 och C12 lagats, medan C8, C9, C10 och C11 bytts ut. Bytena har skett från fönstret bort till mellan-väggsknuten. På andra sidan mellanväggen har en lagning med stående timmer utförts.

Lagningar vägg D

Knutbrädan i hörnet mellan fasad C och D har lagats precis i vinkeln, samt i

Bild 8. Handtäljda träpliggar sattes upp tätt över hela fasaden. Foto Elsa Röing, Länsmuseet Gävleborg 2000. Diabild.

Bild 9. Snedställd spräckpanel användes som underlag för lerbruket runt den gamla portlideröppningen. Foto Elsa Röing, Länsmuseet Gävleborg 2000. Diabild.

över- och nederkant. Syllen är utbytt till största delen, endast en bit har sparats. D9 har bytts ut medan D8 och D10 har lagats.

Timmerlagningarna har till största delen dymlats fast med trädymlingar. Stockarnas ytor har bilats för hand.

Underlaget för lerklining utgörs till största delen av handtäljda träpliggar. Många av de äldre pliggarna hade trillat bort eller var i dåligt skick. Fasaden kompletterades därför med nytillverkade pliggar av furu, som täljts för hand. Runt fönster A:F2 utgjordes dock underlaget av snedställd spräckpanel, och detta utförande bibehölls.

Eftersom en fasad med lerklining är känslig för väta har hängrännor (men ej stuprör) av galvad plåt satts upp. Dessa skjuter ut ca. 0,5 meter mot söder.

Hängränorna är ett nyttillskott, tidigare saknade byggnaden hängrännor.
Byggnaden har lyfts och riktats.

Brokvist

Brokvisten monterades ned från byggnaden och togs in på verkstad för reparation. I samband med detta visades brokvisten på ett flertal ställen, bl.a. Antikmässan i Stockholm våren år 2000.

Brokvisten har lagats, bl.a. har den fått ett nytt trapplan och en ny sittbänk. Den har också lagats på sidorna, på stolpar och på sågad dekor under taket. Lagningarna är utförda i furu. På taket har lagts ett nytt spåntak av handspäntad furu.

Ytterdörren har försetts med en ny tröskel och karmen har lagats i nederkant.

Bild 10. Brokvistens nya spåntak. Foto Elsa Röing, Läns museet Gävleborg 2000. S 00-62:32.

Fönster

Fönsterna har något olika utförande, och lagningarna har därför anpassats efter varje fönster. Till största delen är bågar kittade, men ett par bågar är försedda med spårfals.

Fönster A:F1 har försetts med ett nytt foder. Ett nytt understycke har satts dit och mittposten är lagad i nederkanten

På fönster A:F2 har den högra bågen försetts med två nya spröjsar. Båda bågar har också lagats i nederkant.

Fönster A:F3 har försetts med ett nytt foder. Bågar är också pålagda något i över- och underkant, eftersom de glipade i karmen. Mittpostens nederkant har lagats och fönstret är försett med ny droppnäsa av trä.

På fönster A:F4 har fodret lagats, liksom fönsterbågens högra och vänstra nederkant.

Fönster A:F5 har försetts med en ny spröjs. Bågar är lagade i nederkanten och fodret är lagat i nedre högra hörnet.

Fönster A:F6 har försetts med ett nytt foder och vänster båge är lagad i nederkanten.

Fönster A:F7 har försetts med nytt foder och en ny droppnäsa.

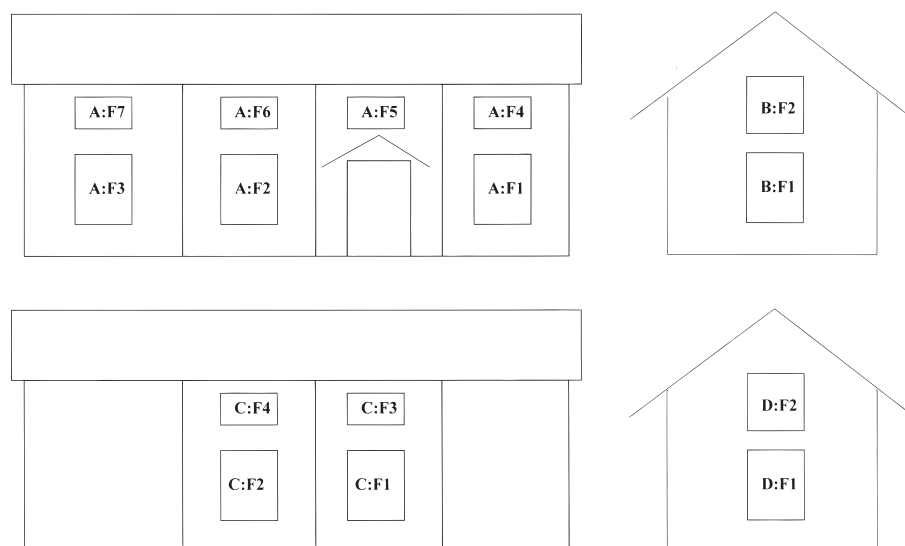

Bild 11. Fönsterbenämningar.

Fönster B:F1 har försetts med nya droppnäsor både i överkant och i underkant. Bågarna, som är försedda med spårfals, har försetts med nya spröjsar. Höger båge är också lagad i nederkant.

I fönster B:F2 saknades bågar och nya har tillverkats med ett av de andra fönstren som förlaga. Karmen har försetts med ny droppnäsa.

Fönster C:F1 har försetts med en ny vänsterbåge. Höger båge har fått den övre spröjsen utbytt. Nya droppnäsor har utförts både i över- och underkant. Mittposten är lagad i nederkanten.

Fönster C:F2 har en kittfalsad vänsterbåge och en spårfalsad högerbåge. På höger båge har spröjsarna bytts ut. Den övre droppnäsan är lagad. Fodret är lagat i nedre vänstra kanten.

Fönster D:F1 har försetts med ett nytt foder samt en övre droppnäsa. Den nedre droppnäsan är lagad. Karmens sidostycken är lagade, liksom bågarnas nederkanter.

I fönster D:F2 saknades bågar. Nya har tillverkats med ett gammalt fönster som förlaga. Mittposten har bytts ut, liksom droppnäsa både i över- och underkant.

*Bild 12. Åtgärdat fönster på byggnadens baksida.
Foto Elsa Röing,
Länsmuseet Gävleborg
2000. Diabild.*

Bild 13. Det äldre spåntaket finns bevarat under tegeltaket. Foto Elsa Röing, Läns museet Gävleborg 2000. S 00-21:15.

Takomläggning

Byggnadens tegeltak har åtgärdats. Det gamla teglet plockades av och över det gamla spåntaket lades spånskivor. Ovanpå detta spikades ny läkt. Därefter lades det gamla teglet tillbaka. Det fick delvis kompletteras med annat återanvänt tegel av samma dimension.

Längs fasad A byttes halva takfotsbrädan ut och halva lagades. På gavel B sattes nya vindskivor och vattbrädor upp och höger takfotsbräda byttes ut. På bakre långsidan (fasad C) kunde den befintliga takfotsbräda behållas, men den fick lagas på ett par ställen. På gavel D tillkom nya vindskivor, vattbrädor och takfotsbrädor.

Taksparrarna var på vissa ställen dåliga i ändarna. Detta åtgärdades genom att de befintliga taksparrarna kompletterades med tvåtums rundvirke som går snett ut från taksparrarnas mittdel och ut under takfoten. Tidigare exempel på denna lösning fanns på andra ställen under taket, och ansågs därför som en lämplig lösning.

Skorstenen försågs med ett nytt fotbeslag av galvad plåt.

Fasad

Gården Simmes kom i den nuvarande familjens ägo 1938. Den har ej omputsats därefter, vilket betyder att den befintliga fasaden vid upprustningens start var påförd före detta datum. Under denna upprustning har fasaden försetts med en ny revetering med lerbruk täckt med ett tunt lager kalkputs.

Leran till lerbruket är hämtad från den närliggande åkern och samstämmer i färg och kvalité med den lera som ingick i det äldre lerbruket. Det äldre lerbruket som fanns kvar har tillvaratagits och blandats med det nya lerbruket. Det består dessutom av skäktavfall hämtat från Evert Åsberg i Järvsö samt sand och kalk med den ungefärliga sammansättningen 1 del lera, 1 del lin, 1 del sand och $\frac{1}{4}$ kalk. Innan det påförda lerbruket torkade behandlades det med ett specialverktyg som gör små gropar jämnt fördelade över fasaden för att ge kalkputsen fäste.

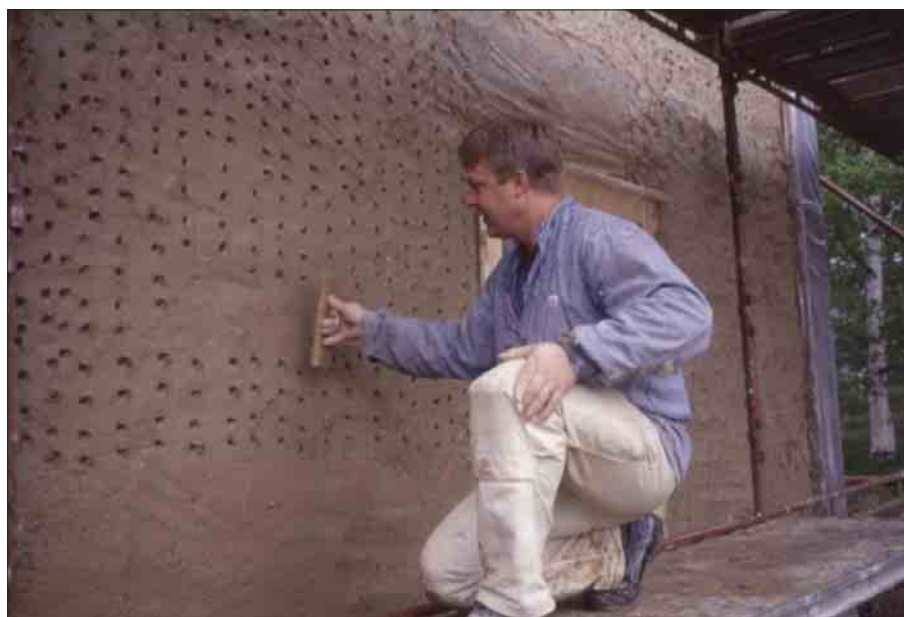

Bild 14. Innan lerbruket torkade bearbetades det med ett specialverktyg för att utgöra ett bättre underlag för kalkputsen. Foto Elsa Röing, Länsmuseet Gävleborg 2000. Diabild.

Till största delen var det gamla lerbruket och putsen nedrasade, men så mycket som möjligt av de gamla resterna sparades. På byggnadens baksida finns äldre lerbruk bevarat längs takfotens norra del. På framsidan finns puts och lerbruk bevarat under hela takfoten. På norra gavelns överdel finns lerbruk och puts bevarat på fasadens överdel, medan det på södra gaveln finns rester kvar i vänstra nederkanten.

Lerbruket fick torka ca tre veckor. Därefter putsades fasaden med rent kalkbruk (1:3) av våtsläckt kalk från Gotland. Kornstorleken på sanden är mellan 1 och 3 mm. Putsen är tunt pålagd, ca 0,5–1 cm. Ytputsen är en brädriven slätputs, av samma typ som den äldre putsen.

Putsen på fasaden fick torka ca. 4 veckor innan den avfärgades. Färgen platsblandades med utgångspunkt från den kvarvarande äldre putsen. Pigmenten utgjordes av engelskt rött och guldockra. Flera försök gjordes för att komma så nära den äldre färgsättningen som möjligt. Först gjordes två strykningar utifrån de färganalyser som tagits fram av konservator Per Mattsson. Dessa var dock för ljusa och stämde ej överens med den befintliga putsen. Till den tredje strykningen användes 1 040 g engelskt rött och 480 g guldockra till 25 kg kalkpasta och 100 liter vatten. Färgen blev då för röd. Till den fjärde strykningen ökades mängden guldockra till 550 g, och blev då istället för gul. De slutliga strykningarna blandades efter det föregående receptet (1 040 g engelskt rött + 480 g guldockra), som tidigare bedömts vara för rött. Eftersom det underliggande gula lagret skulle lysa igenom blev dock det slutliga resultatet mycket nära den ursprungliga färgen. Totalt ströks byggnaden sju gånger, samt en gång före och en gång efter med kalkvatten. En viss flammighet uppstod under de första strykningarna, men denna försvann i slutet när färgen börjat torka.

På grund av den regniga sommaren år 2000 hann putsen och lerbruket troligen inte torka ordentligt. Dessutom kom det en mycket tidig köldperiod med frost, som bidrog till att all färg på byggnadens bakre långsida samt punktvisa färgfläckar på hela byggnaden frös sönder och krackelerade under hösten. Detta gjorde att byggnaden fick färgas om, vilket inte blev utfört förrän sommaren

2004. Då tvättades gammal färg bort med hjälp av högtryck. Några ilagningar gjordes därefter i putsen. Till detta användes samma typ av bruk som vid det förra tillfället. Därefter avfärgades fasaden och samma recept användes som vid den förra färgsättningen. Fasaden ströks med två strykningar.

Bild 15. Färgblandning på plats. Foto Elsa Röing, Läns museet Gävleborg 2000. Diabild.

Bild 16. Jämförelse mellan den gamla och den nya putsen. Foto Elsa Röing, Läns museet Gävleborg 2000. Diabild.

UTVÄRDERING

Gammelbyggningen på gården Simmes har ett för vår tid mycket ovanligt fasadmaterial. Det är av stort värde att kunskapen om detta material och dessa arbetsmetoder inte går förlorade. Arbetena med reveteringen av Simmes är ett viktigt led i bibehållandet av denna kunskap. Stor omsorg har lagts på att hitta rätt sammansättning på lerbruk, kalkputs och avfärgning, så att dessa skall överensstämma med originalutförandet. Det befintliga lerbruket analyserades på platsen och flera blandningar prövades innan man fick ett bra resultat. Leran är hämtad från åkern utanför gården och med stor sannolikhet är det samma lertag som den äldre leran hämtades ifrån. Skäktavfallet är hämtat från Järvsö och bearbetat på samma sätt som förr.

Den äldre kalkputsen analyserades av Optiroc, och tillblandades därefter på samma sätt.

Till grund för färgsättningen skulle konservator Per Mattssons färgdokumentation ligga. Resultatet blev dock för ljust. Därför gjordes ett flertal färgstrykningar med olika kulörer innan man träffade en kulör som stämde med den ursprungliga.

Hantverket har utförts med redskap och metoder som troligen överensstämmer ganska väl med det äldre hantverket, varvid kunskapen om detta förs vidare till framtiden.

Omständigheterna med den flagnande färgen efter första säsongens avfärgning bedöms som olyckliga. Troligen berodde problemen på extrema väderförhållanden med en blöt sommar och en tidig köldperiod som medförde att fasaden inte hann torka upp utan var blöt när det frös. Detta gjorde att färgen krackelerade och föll av. Omständigheterna sommaren 2004 var mer gynnsamma och förhoppningsvis skall problemen inte återkomma.

SAMMANFATTNING

Under åren 1999–2004 har gammelbyggningen på gården Simmes rustats upp. Gården har funnits på samma ställe åtminstone sedan 1700-talets senare del. Idag består den av ett moderniserat bostadshus från 1800-talets andra hälft, en gammelbyggning samt ekonomibyggnader som ladugård och härbren. Anledningen till upprustningen har varit att kunna bevara och skaffa sig kunskap om gammelbyggningsens för vår tid ovanliga fasadmaterial, revetering med lerbruk. Förutom omputsning av fasaden har upprustningen omfattat stomlagning, reparation av brokvisten, fönsterrenovering samt takomläggning. Arbetena är utförda med traditionella material och metoder.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens beslut: 222-7294-99, 222-5002-99, 434-7094-99 och 434-3483-02.

REFERENSER

Arkiv

Gävle

Lantmäteriet

Storskifteskarta över Storbyn, Färila socken, från 1781.

LMV V12-5:2, karta 12.

Laga skifteskarta över Storbyn, Färila socken, från 1905–1908.

LMV V12-1:8.

Länsmuseet Gävleborg

Gästrike-Hälsinge Hembygdsförbund. Byggnadsinventering

X-län 1979. Storbyn 1:20, Färila sn, Ljusdals kn.

Otr ckta källor

Blomberg & Linscott, 1997. Revetering med lerbruk. Hanebo tiondebod/

Högbergs, Hammarn. Restaurering av två byggnader i Gävleborgs län.

Rapport över utförda arbeten. Ljusdal.

Gagge, Carl-Magnus, 1981. Förslag till bevarandeprogram för Färila tätort.
Gävle.

FOTNOTER

¹ Gagge 1981, s. 6 och 18.

² LMV V12-5:2

³ LMV V12-1:8

⁴ Byggnadsinventering GHH 1979

⁵ Byggnadsinventering GHH 1979.

⁶ Blomberg & Linscott 1997.

⁷ För att bestämma vilken fasad som omtalas används bokstavsbeteckningar med versaler. Den sida där ingångsdörren ligger betecknas som sida A. Där-
efter följer sida B, C och D i riktning medsols. Timmerstockarna är numrera-
de nedifrån och upp. A1 betyder alltså nedersta stocken på sida A, A2 betyder
andra stocken nedifrån på samma sida osv.

FÖRTECKNING ÖVER BILAGOR

Besiktningsprotokoll	1997-07-02	
	1999-10-22	
	1999-12-01	
	2000-02-01	
	2000-03-28	
	2000-05-05	
	2000-05-24	
	2000-06-22	
	2000-07-27 / 2000-08-01	
	2000-09-22	
	2004-08-18	
Fotoprotokoll	1999-10-22	K 99-855-858
	1999-10-22	K 99-859-864
	1999-10-22	K 99-865-870
	1999-12-02	S 00-11:1-10
	2000-02-01	S 00-21:14-26
	2000-03-28	S 00-62:2-17
	2000-03-28	S 00-62:18-32
	2000-05-24	S 00-156:33-36
	2000-09-22	S 00-265:23-34
	2004-08-18	Dg 04-3361-3376
Färgdokumentation Per Mattsson. Mars 2000.		
Analysrapport Optiroc 2000-05-22.		

Kommun Ljusdal _____ Socken Färila _____
Fastighet Storbyn 1:20, Simmes _____
Ägare Märta Simmesgård, Simmes 2474, 820 41 Färila _____
Objektets art Jordbruksfastiget, gammelbyggnad _____
Kartblad _____ Fotodokumentation Ja _____
Bilagor _____
Besiktigad av Jesper Larsson _____ Datum 2 juli 1997 _____

Christer Wallin från Öhmans bygg och Länsmuseum besiktigade det äldre huset på gården Simmes. Anledningen till besiktningen var att huset är i starkt behov av vård.

Simmes är en jordbruksfastighet med två bostadshus, ladugård, härbre, loge m.fl. byggnader. Det nuvarande bostadshuset är moderniserat, medan det äldre bostadshuset är en överloppsbyggnad och har varit det sedan 1954 då man slutade att använda huset för sommarboende. Det är en reveterad timmerbyggnad, 1 1/2 våning hög, med tegeltak. Förstukvisten är av Ovanåkersmodell och unik i Färila. I den norra stugan finns målningar av 1700-talstyp, men de är troligvis flyttade till stugan. Målningarna har efter det övertapetsrats minst fyra gånger. I bakstugan är väggarna lerklinade och har målningsrester. Bakugnskorstenen är nedtagen.

Reveteringen på ytterväggarna består av lera och troligvis linagnar, som man fäst på träpluggar i timret. Mitt på östra fasaden, till vänster om ingången, är reveteringen slagen på spräckpanel. Det kan tidigare ha varit ett portluder här. Lerbruket är överdraget med en kalkputs som avfärgats. Reveteringen har på stora delar av byggnaden lossnat.

Det läcker in vatten från taket och tegeltaket måste därför genast läggas om. Öhmans bygg kan ta fram ett kostnadsförslag på omläggningen.

Förstukvisten bör tas ner och vårdas om den skall bli kvar för framtiden. Länsmuseum har fotodokumenterat den. Att huset har en förstukvist av Ovanåkerstyp kan enligt ägarinnan bero på att tidigare ägare har flyttat hit från Alfta.

Gården ligger inte i något riksintresseområde och är inte heller omistligt i sin miljö. Däremot har byggnaden ett materialhistoriskt värde genom sin idag ovanliga typ av revetering. Man har under senare år arbetat en del med denna typ av puts och det vore därför av värde om man kunde fortsätta detta arbete. Invändigt finns också rester av målningar med ett kulturhistoriskt värde.

Kopia till: 1) Märta Simmesgård, Simmes 2474, 820 41 Färila.
2) Länsantikvarien, Länsstyrelsen Gävleborg, 801 70 Gävle.
3) Christer Wallin, Öhmans bygg AB, Sjöbo, Box 54, 827 22 Ljusdal.

Kommun	<u>Ljusdal</u>	Socken	<u>Färila</u>
Fastighet	<u>Storbyn 1:2 "Simmes"</u>		
Ägare	<u>Märta Simmesgård</u>		
Objektets art	<u>Bostadshus</u>		
Kartblad		Fotodokumentation	<u>SvV</u>
Bilagor			
Besiktigad av	<u>Mimmi Göllas</u>	Datum	<u>1999-10-22</u>

Lstdnr 222-7294-99

Ärende – Länsmuseum träffade Christer Wallin, Öhmans Bygg AB, för besiktning av gården Simmes. I ett tidigare skede har byggnadens brokvist tagits ned och renoverats. Under vintern ska etapp I omfatta lyftning och justering av grund, lagning av rötskadat timmer, fönsterrenovering och takomläggning. Takrenoveringen bekostas av ägaren. Etapp II kommer att genomföras i vår då lerkliningen ska på plats. Därefter sammanfattas renoveringsåtgärderna i en rapport.

Vid besöket gjordes en översiktlig fotodokumentation.

Beskrivning – Byggnaden är en och en halv våning hög. Stommen består av omålat, bilat timmer. Fasaderna är täckta med en revertering som är fästad i väggen genom träpligg. Reverteringen består av en blandning med bl.a. lera och lin, överdragen med kalkputs som rosafärgats. Troligt är att kvarvarande puts kommer att ge med sig och falla ned vid lyftningsarbetena. Nedfallen puts samlas ihop och återanvänds i vår.

Taket läcker och har fuktskador som har resulterat i svampangrepp. Det står idag täckt av en presenning.

Kopia till: 1) Märta Simmesgård, Simmes 2474, 820 41 Färila
2) Christer Wallin, Öhmans Bygg AB, Box 54, 827 22 Ljusdal
3) Sophia Laurin, Länsstyrelsen Gävleborg, KMV, 801 70 Gävle

Kommun	<u>Ljusdal</u>	Socken	<u>Färila</u>
Fastighet	<u>Storbyn 1:2, "Simmes"</u>		
Ägare	<u>Märta Simmesgård</u>		
Objektets art	<u>Bostadshus, gammelbyggnad</u>		
Kartblad	<u></u>	Fotodokumentation	<u>SvV</u>
Bilagor	<u></u>		
Besiktigad av	<u>Elsa Röing</u>	Datum	<u>1999-12-01</u>

ANTI KVARI SK KONTROLL 1

Ägaren till gammelbyggnaden på gården Simmes, Storbyn 1:2, har beviljats byggnadsvårdsbidrag från länsstyrelsen och renoveringsarbetet skall nu påbörjas. Med anledning av detta besiktigade läns museet den berörda byggnaden tillsammans med Christer Wallin från Öhmans Bygg.

Renoveringsarbetena är uppdelade i två etapper. I det första skedet, som startar nu, skall huset lyftas upp och justeras. Fönsterna ska lagas och taket skall läggas om.

Det befintliga teglet på taket plockas ned, men sparas för återanvändning. Underlaget ses över, skadat läkt ersätts med ny. Även takfotsbrädan har skador, och lagas. Därefter läggs det gamla teglet tillbaka. Komplettering av tegel sker med pannor av samma dimension. Inga hängrännor har funnits på denna byggnad och skall heller inte sättas upp. Nya vindskivor och vattbrädor tillverkas med de gamla som förlaga.

Fönstren åtgärdas och skadat virke, främst bottenstycken, ersätts med friskt virke som skarvas i det äldre. Hopfogning av fönstren sker med samma metoder som tidigare, dvs. om fönstret har varit narat skall det fortsätta att vara det. Gamla beslag rengörs och återanvänds. De äldre glasen skall tas till vara och sättas tillbaka. Vid komplettering används gammalt handblåst glas. Vid kittning används traditionellt linoljekitt. Målning sker med linoljefärg och kulör bestäms i samråd med antikvarisk kontrollant.

Kommun	<u>Ljusdal</u>	Socken	<u>Färila</u>
Fastighet	<u>Storbyn 1:2, "Simmes"</u>		
Ägare	<u>Märta Simmesgård</u>		
Objektets art	<u>Bostadshus, gammelbyggnad</u>		
Kartblad	<u></u>	Fotodokumentation	<u>SvV</u>
Bilagor	<u></u>		
Besiktigad av	<u>Elsa Röing</u>	Datum	<u>2000-02-01</u>

ANTIKVARISK KONTROLL 2

Lst Dnr 222-7294-99

Länsmuseet träffade Leif Persson från Öhmans Bygg för besiktning av pågående renoveringsarbeten av ett äldre bostadshus på gården Simmes. I den första etappen skall huset lyftas och justeras, rötskadat timmer skall lagas, taket skall läggas om och fönstren renoveras.

Lerklining och puts

På byggnadens fasad sitter idag en lerklining täckt av en tunn kalkputs. Till stora delar har lerkliningen rasat ned eller sitter löst. Löst sittande lerklining/puts knackas ned, men *så mycket som möjligt av den befintliga lerkliningen/putsen skall sitta kvar*. All bortknackad lerklining skall tillvaratas och återanvändas. Konservator Per Mattsson kommer också att göra en färganalys av putsade och målade ytor utvändigt.

Stomme

Byggnaden har omfattande rötskador i timret på vissa ställen. Dessa måste åtgärdas både av tekniska skäl och för att få ett underlag att fästa lerkliningens pliggar och spräckpanel på. Lagningsarna dymlas fast. Norra gavelns (fasad D) syll är skadad. Den lagas med skarv eller byts i sin helhet mot friskt bilat virke lika befintligt. Under syllen ligger en stor sten, som det fanns funderingar på att ta bort. Länsmuseet anser att stenen bör ligga kvar om den inte rent tekniskt påverkar byggnadens fortlevnad. En stor rötskada finns också i nivå med fönstrets överkant på samma fasad. Stockarna D 8-10 åtgärdas. Troligen behöver D9 bytas helt medan D8 och 10 kan lagas.

På insidan av denna vägg sitter målningar av 1700-talstyp, som kan komma att skadas vid timmerbytena. Länsmuseet rekommenderar att konservator Per Mattsson tar ned målningarna på berörd vägg, så att de ej kommer till skada.

På byggnadens framsida (fasad A) behöver syllen åtgärdas. Vid hörn AB går rötskadan upp en bit ovanför syllen, och även stockarna A2-3 måste åtgärdas.

B-gaveln har en utbuktning i stommen ovanför det nedre fönstret. Denna utbuktning kan ha tillkommit

Kopia till: 1. Länsstyrelsen Gävleborg, Kulturmiljöfunktionen, 801 70 Gävle.
2. Märta Simmesgård, Simmes 2474, 820 41 Färila.
3. Öhmans Bygg AB, Christer Wallin, Box 54, 827 22 Ljusdal.

genom att vindens innergolv svällt och tryckt på fasaden. Utbuktningen åtgärdas ej, men vindens innergolv kan ses över så att det i fortsättningen ligger fritt och ej trycker mot ytterväggen.

Vid norra fönstret på långsida C finns en fuktskada som framförallt berör stockarna C9-10. Stockarna lagas eller byts med bilat virke lika befintligt. I kammaren innanför har en stor fuktskada med svampangrepp uppkommit och rummets befintliga tapet hänger i ett sjok vid sidan om fuktskadan. Konservator Per Mattsson får undersöka om tapeten kan komma att skadas vid ett timmerbyte och avgöra om det är värt att plocka ned tapeten.

Tak

Takomläggningen bekostas av ägarna. Det befintliga takteglet skall återanvändas sedan underlaget åtgärdats. Underliggande spåntak bevaras och ilagas med nytt spån så att ett täckande underlag uppnås. En av byggnadernas skorstensstockar har rivits. Utgången för denna syns i spåntaket och bör ej övertäckas med nytt spån. Det befintliga spåntaket består av handspäntat furuspån lagt från vänster till höger.

Taksparrarnas tassar är delvis rötskadade och måste åtgärdas. I den mån det går skall befintliga tassar lagas med friskt virke som skarvas i det äldre. Om lagningarna innebär att större delen av det befintliga spåntaket måste rivas bort skall istället andra lösningar diskuteras, t.ex. att en ny tass sätts in vid sidan om den gamla.

Byggnadens takfotsbrädor har två olika utföranden. Den ena typen, som förmodligen är ursprunglig, består av en bred plank som täcker hela takfotens bredd. Vid senare lagningar har denna plank bytts ut mot två smalare brädor som satts sida vid sida. De breda plankorna är delvis skadade och måste åtgärdas. Bakre långsidans takfotsbräda har därför tagits ned för lagning och kommer delvis att iskarvas med nytt virke av samma dimension. De smala brädor, som på vissa ställen ersatt de breda plankorna, är i gott skick och behöver troligen ej åtgärdas. Det finns därför ingen anledning att ersätta dessa brädor mot bredare plankor med ursprungligt utförande.

Fönster

Fönsterbågarna har tagits in för renovering och lagningarna skall ske i enlighet med läns museets besiktningsprotokoll 1999-12-01. Fodren är delvis rötskadade och skall åtgärdas. Det är viktigt att fodrens individuella utföranden bibehålles. Vissa foder har falsspår på baksidan. Fasadens lerklining har gått in bakom dessa falsspår och fodren har därmed täckt skarven där lerklining slutar på ett lämpligt sätt.

Kommun	<u>Ljusdal</u>	Socken	<u>Färila</u>
Fastighet	<u>Storbyn 1:20, "Simmes" (har felaktigt kallats 1:2)</u>		
Ägare	<u>Märta Simmesgård</u>		
Objektets art	<u>Bostadshus, gammelbyggnad</u>		
Kartblad	<u></u>	Fotodokumentation	<u>SvV + dia</u>
Bilagor	<u></u>		
Besiktigad av	<u>Elsa Röing</u>	Datum	<u>2000-03-28</u>

SLUTBESIKTNING ETAPP 1**Lst Dnr 222-7294-99**

Den första upprustningsetappen, avseende timmerlagningar, lagning av underlag för lerklining, fönsterarbeten, återmontering av brokvist och takomläggning, har avslutats. (Takomläggningen har bekostats av ägaren.) Med anledning av detta utförde länsmuseet slutbesiktning av etapp 1 tillsammans med Leif Persson från Öhmans Bygg. Lyftning och riktning av byggnaden kommer att ske under våren, före igångsättandet av etapp 2.

Fasadarbeten

För att timmerlagningarna skulle kunna genomföras utan att skada äldre väggmålningar och tapeter har konservator Per Mattsson tillfälligt avlägsnat dessa på två ställen. I rummet till höger om ingången finns äldre målningar från 1700-talet, troligen flyttade till byggnaden. Dessa lossades på den norra gaveln, där timmerlagningar skulle utföras. Målningarna rullades sedan upp och fästes som en rulle under innertaket. Dessa bör rullas ned och fästas på plats efter avslutade arbeten. I förstukammaren var tapeten mot ytterväggen skadad och i mycket dåligt skick. Den fördes därför åt sidan och hänger nu i hörnet. För att återställa tapeten och få den i gott skick skulle krävas omfattande konservatorsinsatser, som ej kan påföras detta projekt.

På södra gaveln har timret skjutit ut något på övervåningen. Eventuellt kunde skadan bero på att innergolvet spände mot väggen. För att kontrollera detta togs golvet upp. Det konstaterades dock att skadan ej berodde på detta, och därefter lades golvet tillbaka som det tidigare legat.

Lagningar vägg A: Syllen har bytts ut till höger om dörren. På den äldre syllstocken fanns ett igensatt skurhål. Ett likadant skurhål bör därför tas upp på den nya syllstocken. Hålet får sedan sättas igen innan lerklining påföres. Ovanför fönster A1 har en timmerlagning utförts. Mot den södra knuten har syllen lagats med halvsulning, medan A2, A3 och A4 har bytts ut. Stocken ovanför fönster A3 har lagats med halvsulning. En ny fotbräda har tillverkats.

Lagningar vägg B: Grundens panel har kompletterats. Den nya panelen är utförd lika befintlig och har handhyvlat yta. En ny fotbräda har tillverkats.

Lagningar vägg C: Grundens panel har kompletterats. Den nya panelen är utförd lika befintlig, som på

Kopia till: 1. Länsstyrelsen Gävleborg, Kulturmiljöfunktionen, 801 70 Gävle.
2. Märta Simmesgård, Simmes 2474, 820 41 Färila.
3. Öhmans Bygg AB, Christer Wallin/Leif Persson, Box 54, 827 22 Ljusdal.

denna sida var av ramsågad furu. $\frac{3}{4}$ fotbrädan är nytillverkad, men den södra biten har bevarats. Runt fönster C2 var det omfattande timmerskador, som har åtgärdats. Vid fönstret har stock C7 och C12 lagats, medan C8, C9, C10 och C11 bytts ut. Bytena har skett från fönstret bort till mellanväggsknuten. På andra sidan mellanväggen har en lagning med stående timmer utförts.

Lagningar vägg D: Knutbrädan i hörnet mellan fasad C och D har lagats precis i vinkeln, samt i över- och nederkant. Syllen är utbytt till största delen, endast en bit har sparats. D9 har bytts ut medan D8 och D10 har lagats.

Timmerlagningarna har till största delen dymlats fast med trädymlingar. Stockarnas ytor har bilats för hand.

Underlaget för lerkliningen utgörs till största delen av handtäljda träpliggar. Många av dessa hade trillat bort eller var i dåligt skick. Fasaden kompletterades därför med nytillverkade pliggar av furu, som täljts för hand. Runt fönster A2 utgjordes dock underlaget av snedställd spräckpanel, och det nya utförandet har skett på samma sätt.

Eftersom en fasad med lerklining är känslig mot väta har hängrännor (men ej stuprör) av galvad plåt satts upp. Dessa skjuter ut ca. 0,5 meter mot söder. Hängrännorna är ett nytillskott, tidigare saknade byggnaden hängrännor.

Brokvist

Brokvisten har monterats ned från byggnaden och tagits in på verkstad för reparation. I samband med detta har brokvisten gjort turné i landet och visats upp på ett flertal ställen, bl.a. Antikmässan i Stockholm våren år 2000. Brokvisten har lagats på ett antal ställen, bl.a. har den fått ett nytt trapplan och en ny sittbänk. Den har också lagats på sidorna, på stolpar och på sågad dekor under taket. Lagningarna är utförda med furu. På taket har lagts ett nytt spåntak av handspäntad furu.

Ytterdörren har försetts med en ny tröskel och karmen har lagats i nederkant.

Fönster

Fönsterna har något olika utförande, och lagningarna har därför anpassats efter varje fönster. Till största delen är bågarna kittade, men ett par bågar är försedda med spårfals.

A1 har försetts med ett nytt foder. Ett nytt understycke har satts dit och mittposten är lagad i nederkanten

På fönster A2 har den högra bågen försetts med två nya spröjsar. Båda bågarna har också lagats i nederkant.

A3 har försetts med ett nytt foder. Bågarna är också pålagda något i över- och underkant, eftersom de glipade i karmen. Mittpostens nederkant har lagats och fönstret är försett med ny droppnäsa av trä.

På fönster A4 har fodret lagats, liksom fönsterbågens högra och vänstra nederkant.

Fönster A5 har försetts med en ny spröjs. Bågaran är lagade i nederkanten och fodret är lagat i nedre högra hörnet.

A6 har försetts med ett nytt foder och vänster båge är lagad i nederkanten.

A7 har försetts med nytt foder och en ny droppnäsa.

B1 har försetts med nya droppnäsor både i överkant och i underkant. Bågarna, som är försedda med spårvals, har försetts med nya spröjsar. Höger båge är också lagad i underkant.

I fönster B2 saknades bågar och nya har tillverkats med ett av de andra fönstren som förlaga. Karmen har försetts med ny droppnäsa.

Fönster C1 har försetts med en ny vänsterbåge. Höger båge har fått den övre spröjsen utbytt. Nya droppnäsor har utförts både i över- och underkant. Mittposten är lagad i underkanten.

Fönster C2 har en kittvalsad vänsterbåge och en spårvalsad högerbåge. På höger båge har spröjsarna bytts ut. Den övre droppnäsan är lagad. Fodret är lagat i nedre vänstra kanten.

Fönster D1 har försetts med ett nytt foder samt en övre droppnäsa. Den nedre droppnäsan är lagad. Karmens sidostycken är lagade, liksom bågarnas nederkanter.

I fönster D2 saknades bågar. Nya har tillverkats med ett gammalt fönster som förlaga. Mittposten har bytts ut, liksom droppnäsa både i över- och underkant.

Takomläggning

Byggnadens tegeltak har åtgärdats. Det gamla teglet har plockats av. Över det gamla spåntaket har lagts spånskivor, och däröver ny läkt. Därefter har det gamla teglet lagts tillbaka och delvis kompletterats med tegel av samma dimension.

Längs fasad A har halva takfotsbrädan bytts ut och halva har lagats. På gavel B har nya vindskivor och vattbrädor tillverkats. Höger takfotsbräda har bytts ut. På bakre långsidan (fasad C) har den befintliga takfotsbrädan behållits men lagats på ett par ställen. På gavel D har nya vindskivor och vattbrädor tillverkats. Även takfotsbrädorna är utbytta.

Skorstenen har försetts med ett nytt fotbeslag av galvad plåt.

Arbetena i etapp 1 är väl utförda och av länsmuseum godkända.

Kommun	<u>Ljusdal</u>	Socken	<u>Färila</u>
Fastighet	<u>Storbyn 1:20, "Simmes" (har felaktigt kallats Storbyn 1:2)</u>		
Ägare	<u>Märta Simmesgård</u>		
Objektets art	<u>Bostadshus, gammelbyggnad</u>		
Kartblad	<u></u>	Fotodokumentation	<u>Dia</u>
Bilagor	<u></u>		
Besiktigad av	<u>Elsa Röing</u>	Datum	<u>2000-05-05</u>

ETAPP 2, ANTIKVARISK KONTROLL 1**Lst Dnr 222-7294-99**

Länsmuseet träffade Erik Andersson (murare, Öhmans Bygg) för genomgång av renoveringsetapp 2, avseende lerklining av fasad.

I etapp 1 har timmerstommen åtgärdats och försetts med träpligg och spräckpanel, som underlag för lerklining. Ovanpå lerklining kommer ett tunt lager puts att påföras och däröver avfärgning. Enligt ägaren köptes gården 1938, och har ej omputsats därefter. Det innebär att både lerklining och äldre puts är påförda före detta datum.

Lerklining

Vid besöket höll man på att hämta upp lera från den närliggande åkern. Leran samstämmer i färg och kvalitet med den lera som ingår i den punktvis bevarade äldre lerklining. Leran skall användas vid denna renovering, och kommer att blandas ut med den nedfallna och tillvaratagna äldre leran. Det är troligt att leran även vid det förra lerkliningsarbetet hämtades från gården. Omkring 3 kubikmeter lera beräknas gå åt. Lerklining kommer att blandas med cementblandare.

Den äldre lerklining innehåller förutom lera endast lite sand, men en del kalk samt skäktavfall från lin (linhalmens skal, rotdeklar samt till viss del fibrer). Skäktavfallet hämtas från Evert Åsberg i Järvsö. Målsättningen är att blanda en lerklining med samma blandning och egenskaper som den äldre lerklining. Provblandning kommer att göras på platsen, och den slutliga sammansättningen redovisas i ett senare skede. En ungerfärlig sammansättning är 1 del lera/ 2 delar lin/ ½ del sand + kalk. Den äldre lerklining har en utstockning på mellan 1,5 och 2 cm, och den nya lerklining påföres med samma tjocklek.

Den äldre lerklining som fallit ned har tagits tillvara och kommer att blandas i den nya lerklining. Efter påförande kommer ytan att behandlas med ett specialverktyg som gör små gropar, tätt placerade över fasaden för att ge kalkbruket fäste.

Så mycket som möjligt av den äldre lerklining och putsen som sitter kvar på fasaden skall sparas. Länsmuseet kommer att dokumentera placeringen av de bevarade ytorna.

Kopia till: 1. Länsstyrelsen Gävleborg, Kulturmiljöfunktionen, 801 70 Gävle.
2. Märta Simmesgård, Simmes 2474, 820 41 Färila.
3. Öhmans Bygg AB, Christer Wallin/Erik Andersson, Box 54, 827 22 Ljusdal.

Puts

Putsens sammansättning är oklar, men den tycks innehålla en hel del cement. Eftersom gården ej är omputsad efter 1938, är den befintliga putsen förhållandevis gammal. För att klargöra putsens sammansättning kommer en bit att skickas på analys till Optiroc. Efter provsvar kommer den nya putsens sammansättning att klargöras.

Den äldre putsen har en tjocklek på mellan 0,5 och 1 cm. Ytan är slät och brädriven. Den nya putsen kommer att utföras på samma sätt.

Avfärgning

Konservator Per Mattsson har gjort en färgdokumentation av byggnaden. Endast en kulör av putsen har återfunnits. Avfärgningen av byggnaden kommer därför att följa denna färgdokumentation.

Övrigt

På höger sida om ytterdörren har ett skurhål varit upptaget i den nedre stocken. Stocken byttes i den föregående etappen, och placeringen av det gamla skurhålet markerades med linjer och ett litet hål i den nya stocken. Hela skurhålet bör tas upp innan lerkliningen påföres. Hålet kan täckas med en träbit eller liknande så att en slät yta uppstår som underlag för lerklining.

Kommun	<u>Ljusdal</u>	Socken	<u>Färila</u>
Fastighet	<u>Storbyn 1:20, "Simmes" (har felaktigt kallats Storbyn 1:2)</u>		
Ägare	<u>Märta Simmesgård</u>		
Objektets art	<u>Bostadshus, gammelbyggnad</u>		
Kartblad	<u></u>	Fotodokumentation	<u>Dia</u>
Bilagor	<u></u>		
Besiktigad av	<u>Elsa Röing</u>	Datum	<u>2000-05-24</u>

ETAPP 2, ANTIKVARISK KONTROLL 2**Lst Dnr 222-7294-99**

Länsmuseet träffade Erik Andersson (murare, Öhmans Bygg) för att titta på pågående arbeten med lerklining av gammelbyggnaden på rubricerad fastighet. Vid besökstillfället var båda långsidorna samt södra gaveln klara. När den sista gaveln färdigstälts skall lerkliningens torka ca. 2-3 veckor, beroende på väderförhållanden mm. Därefter skall fasaden putsas med kalkputs och avfärgas.

Lerkliningens har blandats till på platsen och består av skäktavfall från lin, lera, sand, kalk och vatten i förhållandet 1 del lin (drygt), 1 del lera (knappt), ¼ sand och ¼ kalk.

Ytan på den påslagna lerkliningens har bearbetats med en "nagg" så att det uppstår hål med jämna mellanrum över hela fasaden. Hålen är till för att putsen skall fästa bättre vid underlaget. Den gamla fasaden var putsad med en ren kalkputs. Prover på putsen har sänts till analys, för att sammansättningen skall kunna klargöras.

Till största delen var den gamla lerkliningens och putsen nedrasade, men så mycket som möjligt av de gamla resterna har sparats. Bevarade äldre puts- och lerkliningsrester finns högst upp på väggarna, under byggnadens takfot.

På höger sida om ytterdörren har ett skurhål varit upptaget i den nedre stocken. Stocken byttes i den föregående etappen. I den nya stocken har ett nytt skurhål tagits upp. Hålet har sedan täckts för och överdragits med lerklining.

Kopia till: 1. Länsstyrelsen Gävleborg, Kulturmiljöfunktionen, 801 70 Gävle.
2. Märta Simmesgård, Simmes 2474, 820 41 Färila.
3. Öhmans Bygg AB, Christer Wallin/Erik Andersson, Box 54, 827 22 Ljusdal.

Kommun	<u>Ljusdal</u>	Socken	<u>Färila</u>
Fastighet	<u>Storbyn 1:20, "Simmes"</u>		
Ägare	<u>Märta Simmesgård</u>		
Objektets art	<u>Bostadshus, gammelbyggnad</u>		
Kartblad	<u></u>	Fotodokumentation	<u>Dia</u>
Bilagor	<u>Protokoll från Optiroc</u>		
Besiktigad av	<u>Elsa Röing</u>	Datum	<u>2000-06-22</u>

ETAPP 2, ANTIKVARISK KONTROLL 3**Lst Dnr: 222-7294-99**

Länsmuseet träffade Erik Andersson (murare, Öhmans Bygg) för att titta på pågående arbeten med lerklining av gammelbyggnaden på rubricerad fastighet. Arbetet med själva lerkliningen är klar och vid besöket pågick putsning av fasaden. Fasaden putsas med rent kalkbruk (1:3) av våtsläckt kalk från Gotland. Kornstorleken på sanden är mellan 0 och 3 mm. Kalkbruket slås eller stryks på och trycks in i lerkliningens naggade fasad. Skiktet av bruk är upp till 1 cm. tjockt där det är som tjockast. Under arbetsgången vattnas det påslagna bruket ofta, för att minska risken för torksprickor. Ytputsen blir en brädriven slätputs, lika befintlig.

Så mycket som möjligt av den äldre lerkliningen, med puts och avfärgning, har sparats. Eftersom största delen rasat ned eller satt bom finns bara lite av det ursprungliga materialet kvar under takfoten, där det suttit skyddat för väder och vind. På baksidan finns lerklining bevarad längs takfotens norra del. På framsidan finns lerklining och puts bevarat under hela takfoten. På norra gavelns överdel finns lerklining och puts bevarat på fasadens överdel, medan det på södra gaveln finns rester kvar i vänstra nederkanten.

Innan avfärgning kommer putsen att få torka ca. 3 veckor. Vid besöket diskuterades färgsättning av fasaden. Enligt konservator Per Mattsson har pigmenten utgjorts av engelskt rött och guldockra. Dessa pigment kommer därför att användas även vid denna färgsättning. Färgen kommer att platsblandas med utgångspunkt från den kvarvarande äldre putsen. Före avfärgning stryks fasaden en gång med kalkvatten, därefter avfärgas den med ca. 6-7 strykningar. Efter slutstrykning påföres ytterligare en omgång kalkvatten.

Kopia till: 1. Länsstyrelsen Gävleborg, Kulturmiljöfunktionen/Margareta Sundberg, 801 70 Gävle.
2. Märta Simmesgård, Simmes 2474, 820 41 Färila.
3. Öhmans Bygg AB, Christer Wallin/Erik Andersson, Box 54, 827 22 Ljusdal.

Kommun	<u>Ljusdal</u>	Socken	<u>Färila</u>
Fastighet	<u>Storbyn 1:20, "Simmes"</u>		
Ägare	<u>Märta Simmesgård</u>		
Objektets art	<u>Bostadshus, gammelbyggnad</u>		
Kartblad	<u></u>	Fotodokumentation	<u>Dia</u>
Bilagor	<u></u>		
Besiktigad av	<u>Elsa Röing / Maria Niss-Jonsson</u>	Datum	<u>2000-07-27, 2000-08-01</u>

ETAPP 2, ANTIKVARISK KONTROLL 4**Lst Dnr 222-7294-99**2000-07-27

Länsmuseet träffade Erik Andersson (murare Öhmans Bygg) för att titta på färgsättningen av gammelbyggnaden på rubricerad fastighet. Vid det första besöket hade fyra prover tagits fram, ett med bränd terra, ett med engelskt rött och bränd terra samt två med enbart engelskt rött. Inga av färgproverna överensstämde exakt med den äldre färgen, men vi enades om att engelskt rött med inblandning av guldockra skulle bli som originalet.

2000-08-01

Vid det andra besöket hade främre långsidan strukits tre gånger med kulör tillblandad av ovan nämnda pigment. Till den senaste strykningen utgjordes blandningen av 1040 g engelskt rött och 480 g guldockra till 25 kg kalkpasta och 100 liter vatten. De två föregående strykningarna hade varit ljusare. Både länsmuseet och Erik Andersson enades om att färgen vid denna strykning var något för röd. I nästa strykning skall mängden guldockra ökas något till 550 g, för att man ska hamna närmare den ursprungliga färgsättningen.

2000-08-04

Vid det tredje besöket hade fasaden strukits en fjärde gång. Mängden guldockra hade då ökats något till ovan nämnda mängd, 550 g. I övrigt var blandningen densamma. Fasaden hade nu blivit alldeles för gul. Följande strykningar kommer att tillblandas efter det första receptet, som alltså innehåller mindre guldockra. Eftersom det gula underlaget bedöms lysa igenom bör färgen därmed bli lik den ursprungliga färgsättningen.

Kopia till: 1. Länsstyrelsen Gävleborg, Kulturmiljöfunktionen/Margareta Sundberg, 801 70 Gävle.
2. Märta Simmesgård, Simmes 2474, 820 41 Färila.
3. Öhmans Bygg AB, Christer Wallin/Erik Andersson, Box 54, 827 22 Ljusdal.

Kommun	<u>Ljusdal</u>	Socken	<u>Färila</u>
Fastighet	<u>Storbyn 1:20, "Simmes"</u>		
Ägare	<u>Märta Simmesgård</u>		
Objektets art	<u>Bostadshus, gammelbyggnad</u>		
Kartblad	<u></u>	Fotodokumentation	<u>SvV + dia</u>
Bilagor	<u></u>		
Besiktigad av	<u>Elsa Röing</u>	Datum	<u>2000-09-22</u>

ETAPP 2, ANTIKVARISK KONTROLL 5, SLUTBESIKTNING**Lst Dnr 222-7294-99**

Länsmuseet träffade Erik Andersson (murare, Öhmans Bygg) för slutbesiktning av etapp 2 på upprustningsarbetena av gammelbyggnaden på gården Simmes.

Lerklining

Under sommaren har fasaden på gammelbyggnaden försetts med lerklining täckt med ett tunt lager kalkputs. Leran till lerklining är hämtad från den närliggande åkern och samstämmer i färg och kvalitet med den lera som ingick i den äldre lerklining. Den äldre lerklining som fanns kvar har tillvaratagits och blandats med den nya lerklining. Dessutom har man tillsatt skäktavfall hämtat från Evert Åsberg i Jävsö samt sand och kalk med den ungefärliga sammansättningen 1 del lera, 1 del lin, 1 del sand och ¼ kalk. Innan den påförda lerklining torkat har den behandlats med ett specialverktyg som gör små gropar jämnt fördelade över fasaden för att ge kalkputsen fäste.

Till största delen var den gamla lerklining och putsen nedrasade, men så mycket som möjligt av de gamla resterna sparades. På byggnadens baksida finns lerklining bevarad längs takfotens norra del. På framsidan finns puts och lerklining bevarade under hela takfoten. På norra gavelns överdel finns lerklining och puts bevarade på fasadens överdel, medan det på södra gaveln finns rester kvar i vänstra nederkanten.

Lerklining fick torka ca. 3 veckor. Därefter har fasaden putsats med rent kalkbruk (1:3) av våtsläckt kalk från Gotland. Kornstorleken på sanden är mellan 1 och 3 mm. Putsen är tunt pålagd, ca 0,5 – 1 cm. Ytputsen är en brädriven slätputs, lika den äldre.

Den putsade fasaden fick torka ca. 4 veckor innan den avfärgades. Färgen platsblandades med utgångspunkt från den kvarvarande äldre putsen. Pigmenten utgjordes av engelskt rött och guldockra. Flera försök gjordes för att komma så nära den äldre färgsättningen som möjligt. Först gjordes två strykningar utifrån de färganalyser som tagits fram av konservator Per Mattsson. Dessa var dock för ljusa och stämde ej överens med den befintliga putsen. Till den tredje strykningen användes 1040 g engelskt rött och 480 g guldockra till 25 kg kalkpasta och 100 liter vatten. Färgen blev då för röd. Till den fjärde strykningen ökades mängden guldockra till 550 g, och blev då istället för gul. De slutliga strykningarna blandades efter det föregående receptet (1040 g engelskt rött + 480 g guldockra), som tidigare bedömts vara för rött. Eftersom det underliggande gula lagret skulle lysa igenom blev dock det slutliga resultatet mycket nära den

Kopia till: 1. Länsstyrelsen Gävleborg, Kulturmiljöfunktionen, 801 70 Gävle.
2. Märta Simmesgård, Simmes 2474, 820 41 Färila.
3. Öhmans Bygg AB, Christer Wallin/Erik Andersson, Box 54, 827 22 Ljusdal.

ursprungliga färgen. Totalt ströks byggnaden 7 gånger, samt en gång före och en gång efter med kalkvatten. En viss flammighet uppstod under de första strykningarna, men denna försvann i slutet när färgen börjat torka.

På grund av den regniga sommaren hann putsen och lerkliningen troligen inte torka ordentligt. Dessutom kom det en mycket tidig köldperiod med frost, som bidrog till att all färg på byggnadens bakre långsida samt punktvisa färgfläckar på hela byggnaden frös sönder och krackelerade under hösten. Detta gör att byggnaden måste avfärgas på nytt till våren.

Arbetena med lerklining, putsing och färgsättning är mycket väl utförda. Stor omsorg har lagts på att hitta rätt sammansättning på lerklining, puts och avfärgning, så att dessa skall överensstämma med originalutförandet. Leran är med stor sannolikhet hämtad från samma lertag som den äldre leran och skäktavfallet är bearbetat på samma sätt som förr. Dessutom har hantverket utförts med redskap och metoder som troligen överensstämmer med det äldre hantverket, varvid kunskapen om detta förs vidare till framtiden. Under förutsättning att den flagnande färgen åtgärdas under våren är arbetena av läns museet väl godkända.

Övrigt

Under etapp 1 lades tegeltaket om på byggnaden. Teglet plockades av och kompletterades med återanvänt tegel av samma dimension. Det underliggande spåntaket lagades i med nytt spån av handspäntad furu, lika befintligt. Dessutom lades ett underlag av masonite under teglet.

Taksparrarna var på vissa ställen dåliga i ändarna. Detta åtgärdades genom att de befintliga taksparrarna kompletterades med tvåtums rundvirke som går snett ut från taksparrens mittdel och ut under takfoten. Tidigare exempel på denna lösning fanns på andra ställen under taket, och ansågs därför som en lämplig lösning.

I det högra rummet har den upprullade väggmålningen rullats ned och fästs tillbaka på sin ursprungliga plats. Bröstpaneler och övriga snickerier har återsatts.

I förstukammaren har det skadade tapetsjoket mot ytterväggen skurits loss. Övriga bitar av tapeten har fästs tillbaka mot väggen.

På vinden har det öppnade golvet lagts tillbaka i ursprungligt läge.

Kommun	<u>Ljusdal</u>	Socken	<u>Färila</u>
Fastighet	<u>Storbyn 1:20, "Simmes"</u>		
Ägare	<u>Märta Simmesgård</u>		
Objektets art	<u>Bostadshus, gammelbyggnad</u>		
Kartblad	<u></u>	Fotodokumentation	<u>SvV, dia, dig</u>
Bilagor	<u></u>		
Besiktigad av	<u>Elsa Röing</u>	Datum	<u>2004-08-18</u>

ETAPP 2, ANTIKVARISK KONTROLL 6, SLUTBESIKTNING 2004 Lst Dnr 434-3483-02

Länsmuseet träffade Erik Andersson (murare, Öhmans Bygg) och Märta Simmesgård för slutbesiktning av den omfärgade gammelbyggnaden på gården Simmes.

Under sommaren 2000 försågs fasaden på gammelbyggnaden med ny lerklining som putsades med kalkfärg och avfärgades. På grund av den regniga sommaren hann putsen troligen inte torka ordentligt. Dessutom kom det en mycket tidig köldperiod med frost, som bidrog till att all färg på byggnaden frös sönder. Under sommaren 2004 har man därför genomfört en ny avfärgning av byggnaden.

Till att börja med tvättades gammal färg bort med hjälp av högtryck. Några ilagningar gjordes därefter i putsen. Till detta användes samma typ av bruk som vid det förra tillfället, dvs. rent kalkbruk (1:3) av våtsläckt kalk från Gotland. Kornstorleken på sanden var mellan 1 och 3 mm. Putsen lades på tunt, ca. 0,5-1 cm.

Därefter avfärgades fasaden och samma recept användes som vid den förra färgsättningen, dvs. 1040 g engelskt rött och 480 g guldockra till 25 kg kalkpasta och 100 liter vatten. Fasaden ströks med två strykningar. Bevarade bitar fanns kvar från den ursprungliga äldre putsytan, och den nuvarande färgsättningen överensstämmer med denna. Slutresultatet är därför mycket tillfredsställande.

Övrigt

Vid målning av knutar och foder, fönsterbågar med karmar samt entrédörr skall samråd ske med länsstyrelsen. Den färgdokumentation som utfördes av Per Mattson i mars 2000 skall ligga till grund för kulörvalet. Det finns dock ingen färgdokumentation för brokvisten, men en sådan bör utföras innan denna målas om.

Kopia till: 1. Länsstyrelsen Gävleborg, Kulturmiljöfunktionen, 801 70 Gävle.
2. Märta Simmesgård, Simmes 2474, 820 41 Färila.
3. Öhmans Bygg AB, Box 54, 827 22 Ljusdal.
4. Erik Andersson, Långbacka 1214, 820 60 Delsbo.

Foto i samband med antikvarisk kontroll
1999-10-22
Foto: Mimmi Göllas
Neg nr K 99-855-858

Färila sn
Storbyn 1:2
Simmes

Framsida. Taket är täckt med
pressenning.
Neg nr K 99-855

Framsida.
Neg nr K 99-856

Sneställda ribbor över tidigare
portlideröppning?
Neg nr K 99-857

Brokvisten är nedmonterad och
renoverad.
Neg nr K 99-858

Foto i samband med antikvarisk kontroll
1999-10-22
Foto: Mimmi Göllas
Neg nr K 99-859-864

Färila sn
Storbyn 1:2
Simmes

Framsida.
Neg nr K 99-859

Framsida.
Neg nr K 99-860

Gavelfasad.
Neg nr K 99-861

Gavelfasad.
Neg nr K 99-862

Baksida.
Neg nr K 99-863

Baksida.
Neg nr K 99-864

Foto i samband med antikvarisk kontroll
1999-10-22
Foto: Mimmi Göllas
Neg nr K 99-865-870

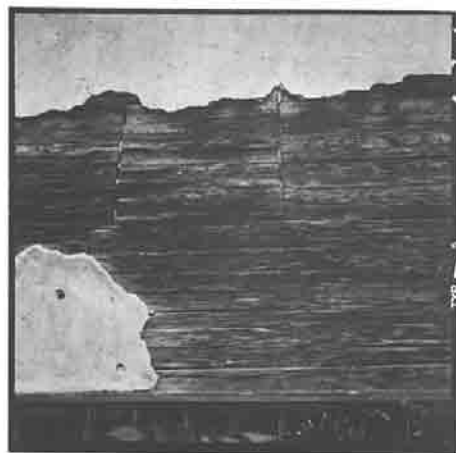
Färila sn
Storbyn 1:2
Simmes

Baksida.
Neg nr K 99-865

Baksida.
Neg nr K 99-866

Baksida. Detalj på igensatt fönster.
Neg nr K 99-867

Gavel.
Neg nr K 99-868

Gavel.
Neg nr K 99-869

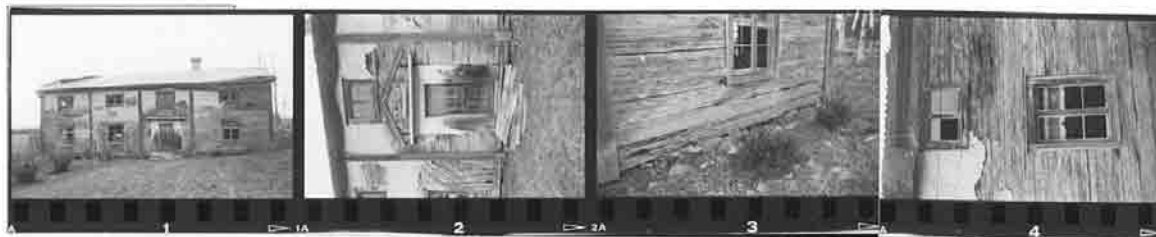

Gavel.
Neg nr K 99-870

Foto i samband med antikvarisk kontroll.
Foto: Elsa Röing, 1999-12-02.
Neg nr S 00-11:1-10

Färila sn
Storbyn 1:2
Simmes

Storbyn 1:2, "Simmes" - före renovering

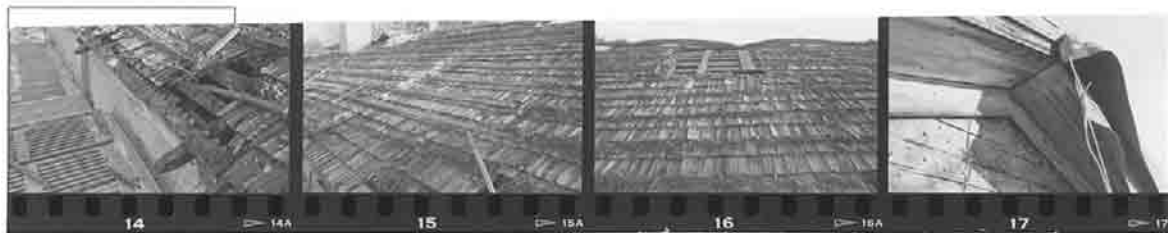

- 1 "Simmes".
- 2 Brokvist.
- 3 Rötskadat timmer.
- 4-5 Fönster och timmervägg.
- 6-7 Träpligg på lerklinad fasad.
- 8-9 Baksidan.
- 10 Gavel.

Foto i samband med antikvarisk kontroll.
Foto: Elsa Röing, 2000-02-01.
Neg nr S 00-21:14-26

Färila sn
Storbyn 1:2
Simmes

Storbyn 1:2, "Simmes"

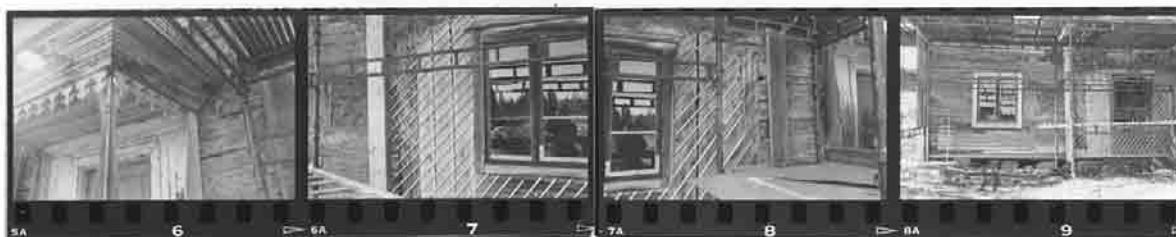
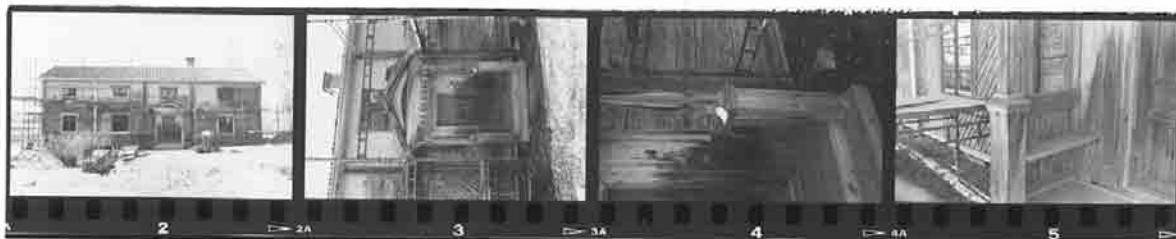

- 14-16 Äldre spåntak under befintligt tegeltak.
17 Takfotsbrädor.
18 Målningar på väv.
19 Skadad tapet i kammaren.
20-26 Timmerskador.

Foto i samband med antikvarisk kontroll.
Foto: Elsa Röing, 2000-03-28.
Neg nr S 00-62:2-17

Färila sn
Storbyn 1:2
Simmes

Storbyn 1:2, "Simmes" - slutbesiktning, etapp 1

- 2-3 Främre långsidan med timmerlagningar och tillbakasatt brokvist.
- 4-6 Lagningar på brokvist.
- 7-8 Uppsatt spräckpanel, som underlag till lerklining.
- 9-11 Timmerlagningar samt uppsatt spräckpanel och ny pligg, som underlag till lerklining på främre långsidan.
- 12 Lagning av panel runt grunden, södra gaveln.
- 13 Bakre långsidan.
- 14-16 Ny pligg som underlag för lerklining, lagat fönster samt timmerlagning på bakre långsidan.
- 17 Lagning av panel runt grunden, bakre långsidan.

Foto i samband med antikvarisk kontroll.
Foto: Elsa Röing, 2000-03-28.
Neg nr S 00-62:18-32

Färila sn
Storbyn 1:2
Simmes

Storbyn 1:2, "Simmes" - slutbesiktning, etapp 1

- 18 Timmerlagningar samt lagning av knutbräda, bakre långsidan/norra gaveln.
- 19 Nya vindskivor, norra gaveln.
- 20-22 Timmer- och fönsterlagningar på norra gaveln.
- 23-24 Omlagt tak, ny plåtinklädnad på skorsten, lagning av fotbräda, bakre långsidan.
- 25 Nya vindskivor, norra gaveln.
- 26-29 Timmer- och fönsterlagningar, norra gaveln.
- 30 Ny pligg på norra gaveln.
- 31 Lagning av tröskel vid entrédörr.
- 32 Nytt spåntak på brokvist.

Foto i samband med antikvarisk kontroll.
Foto: Elsa Röing, 2000-05-24.
Neg nr S 00-156:33-36

Färila sn
Storbyn 1:2
Simmes

Storbyn 1:2, "Simmes"

33-36 Lerklining av fasad.

Foto i samband med antikvarisk kontroll.
Foto: Elsa Röing, 2000-09-22.
Neg nr S 00-265:23-34

Färila sn
Storbyn 1:20
Simmes

Storbyn 1:20, "Simmes", slutbesiktning

- 23-26 Främre långsidan med ny lerklining.
- 27 Södra gaveln.
- 28-30 Bakre långsidan med ny lerklining och renoverade fönster.
- 31 Norra gaveln.
- 32 Lagning i undertak.
- 33-34 Återuppsatta målningar och tapeter.

Foto i samband med antikvarisk kontroll/slutbesiktning.

Foto: Elsa Röing, 2004-08-18.

Bild nr Dg 04-3361-3364

OBS! Bilderna finns i högre upplösning i bildarkivet!

Ljusdals kn

Färila sn

Storbyn 1:20

Simmes

Storbyn 1:20, "Simmes"

Gammelbyggnad med omfärgad fasad.
Bildnr Dg 04-3361

Gammelbyggnad med omfärgad fasad.
Bildnr Dg 04-3362

Brokvisten. Bildnr Dg 04-3363

Brokvisten. Bildnr Dg 04-3364

Foto i samband med antikvarisk kontroll/slutbesiktning.

Foto: Elsa Röing, 2004-08-18.

Bild nr Dg 04-3365-3368

OBS! Bilderna finns i högre upplösning i bildarkivet!

Ljusdals kn

Färila sn

Storbyn 1:20

Simmes

Storbyn 1:20, "Simmes"

Fönster på övervåningen, till höger om brokvist. Bildnr Dg 04-3365

Fönster ovanför brokvist. Bildnr Dg 04-3366

Byggnadens baksida. Bildnr Dg 04-3367

Gavelfönster på övervåningen.
Bildnr Dg 04-3368

Foto i samband med antikvarisk kontroll/slutbesiktning.

Foto: Elsa Röing, 2004-08-18.

Bild nr Dg 04-3369-3371

OBS! Bilderna finns i högre upplösning i bildarkivet!

Ljusdals kn

Färila sn

Storbyn 1:20

Simmes

Storbyn 1:20, "Simmes"

Gavelfönster på bottenvåningen.
Bildnr Dg 04-3369

Gavel. Bildnr Dg 04-3370

Gavel och baksida.
Bildnr Dg 04-3371

Foto i samband med antikvarisk kontroll/slutbesiktning.

Foto: Elsa Röing, 2004-08-18.

Bild nr Dg 04-3372-3376

OBS! Bilderna finns i högre upplösning i bildarkivet!

Ljusdals kn

Färila sn

Storbyn 1:20

Simmes

Storbyn 1:20, "Simmes"

Rum till höger från förstugan.
Bildnr Dg 04-3372

Rum till höger från förstugan.
Bildnr Dg 04-3373

Rum till höger från förstugan.
Bildnr Dg 04-3374

Rum till höger från förstugan.
Bildnr Dg 04-3375

Förstukammare. Bildnr Dg 04-3376

Konservator
Per J Mattsson
Glasmästargränd 4
802 50 Gävle
Tel 026/627354, 612983

STORBYN I:20, SIMMES
Pärila s:n, Ljusdals k:n.

Färgdokumentation, exteriör.

Färgskikt som påträffats med det äldsta skiktet placerat
först vid resp. rubrik.
Kulörerna är uttagna enl. NCS = Natural Colour System.

Fasader, spritputs	NCS	1010-Y9OR	rödvit
Knutar, foder m.m.	NCS	3005-Y2OR 0500	gulgrå vit
Fönsterbågar m. karmar	NCS	1002-Y 0500	vit "
Entrédörr	mellan	(NCS 3040-Y3OR 4040-Y3OR	gulbrun

Gävle i mars 2000

Per Mattsson

ANALYSRAPPORT

Objekt:

Beställare: Erik Andersson

Prov: Putsprov

Provtagning: Genom beställarens försorg

Frågeställning: Typ av bindemedel?

Analysmetod: Löslighet i saltsyra samt svavelanalys

Resultat: löslighet i saltsyra: 17,7%
Svavelhalt motsvarande cementmängd: 0%

Putsen är ett kalkbruk som är avfärgad med en kalkfärg

Motala 2000-05-22

OPTIROC AB
Utvecklingsavdelningen
Tomas Johansson / Eva Wenström
Utv. Ingenjör Lab.ass**OPTIROC AB****HUVUDKONTOR:**POSTADDRESS
POSTAL ADDRESS
P.O. Box 991
191 29 Sollentuna
SWEDEN
Djupdalsvägen 10
Tel: +46-(0)8-625 61 00
Fax: +46-(0)8-625 61 80**FÖRSÄLJNINGSKONTOR:**P.O. Box 60083
216 10 Malmö
SWEDEN
Övägen 1
Tel: +46-(0)40-36 17 00
Fax: +46-(0)40-15 26 36P.O. Box 36052
400 13 Göteborg
SWEDEN
Partihandelsgatan
Tel: +46-(0)31-86 77 10
Fax: +46-(0)31-86 77 60POSTGIRO
POSTAL GIRO ACCOUNT
431 23 65-2
www.optiroc.seBANKGIRO
BANK GIRO ACCOUNT
5762-9115
Org.nr. 556241-2592**KAKELSTUDIO**
Trångsund 2 B
111 29 Stockholm
Tel: 08-21 21 10
Fax: 08-24 96 17

Södra Strandgatan 20, Box 746, 801 28 Gävle
Tfn 026-65 56 00 www.lansmuseetgavleborg.se